

העותרת: האגודה לזכויות האזרח בישראל, ע"ר 580011567

ע"י ב"כ עוה"ד נסרין עליאן ו/או רוני פלי ו/או דן יקיר ו/או
אבנר פינצ'וק ו/או עודד פלר ו/או שרון אברהם-ויס ו/או גיל
גן-מור ו/או משכית בנדל ו/או טל חסין ו/או שרונה אליהו חי
ו/או אן סוציו ו/או רגד ג'ראיסי ו/או סנא אבן ברי ו/או שדא
עאמר ו/או אורי סבח

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 6515417
טל': 03-5608185; פקס: 03-5608165 מייל roni@acri.org.il

- נ ג ד -

המשיבה: **משטרת ישראל**

באמצעות פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו על תנאי, המורה למשיבה לבוא וליתן טעם מדוע לא תחדל מהגבלת סיקור עיתונאי של הקורה בעיר העתיקה בירושלים ובסביבותיה, ומדוע לא תאפשר לעיתונאים ולצלמי עיתונות להיכנס לתחומי העיר העתיקה ולבצע את תפקידם ללא מפריע וללא התנכלות מצידה.

בקשה לדיון דחוף

עניינה של עתירה זו הוא במדיניות המשיבה שבאה לידי ביטוי בשבועיים האחרונים, באירועים בהם מנעה את כניסתם של עיתונאים לתחומי העיר העתיקה בירושלים ובכך מנעה מהם לבצע את עבודתם העיתונאית. התנהלות זו של משטרת ירושלים, אשר חוזרת על עצמה בעיתות משבר, פוגעת פגיעה קשה ביכולתה של התקשורת וביכולתם של עיתונאים וצלמים לעשות את עבודתם.

סיקור תקשורתי הינו הכלי היעיל ביותר של הציבור לביקורת על השלטון. הבאת המציאות לפתחו של כל אזרח היא קריטית לשמירה על שוק דעות חופשי. לדברים חשיבות מיוחדת ככל שהאירועים המסוקרים מצויים בלב

ליבו של הסכסוך בו מצויה ישראל ובלבית הוויכוח הפוליטי. מניעת הסיקור פוגעת בחופש הביטוי ובזכותו של הציבור לדעת על ההתנהלות השלטונית, ובמקרה הזה על התנהלות המשטרה. מדיניות מחוז ירושלים של המשטרה פוגעת למעשה במהותה של הדמוקרטיה. מצב דברים זה מחייב תזכורת דחופה של הוראות הדין בעניין תפקידו של הסיקור התקשורתי, האיסור על המשיבה להגבילו, וחובתה לעשות את מירב המאמצים כדי לאפשר לעיתונאים לעשות את עבודתם החיונית. לפיכך מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את העתירה לדיון דחוף.

רקע עובדתי

1. בבוקר יום שישי, 14.7.2017, נרצחו שני שוטרים, רס"מ האיל סתאוי ורס"מ כמיל שנאן, בפיגוע ירי בכניסה למתחם הר הבית, אל-חרם א-שריף, בירושלים. באותו יום נסגר המתחם כליל, ונאסרה בו תפילת יום השישי לראשונה מזה שנים רבות. מאז אותו יום הפכה העיר העתיקה, ובמיוחד האזור שסביב הכניסות למתחם ואזור שער האריות, לזירת החדשות המרכזית שעל סדר יומה של התקשורת. מפאת חשיבותו הדתית העצומה של המקום ונפיצותו של המצב, מעוררת ההתרחשות עניין רב גם בקרב התקשורת הפלסטינית והתקשורת הזרה.

2. אלפים רבים החלו להגיע מידי יום לקיים תפילות ומשמרות מחאה נגד הצבת אמצעי אבטחה חדשים בכניסה למתחם. התפילות ומשמרות המחאה התרכזו באזור שער האריות ובאזור שער שכם. במקומות אלה ובמקומות נוספים התרחשו בשבועיים האחרונים עימותים עם המשטרה, במהלכם נפגעו מאות אנשים. כך, למשל, דווח שבימים שני ושלישי, 17 ו-18 ביולי, נפגעו כמה עשרות פלסטינים ושני שוטרים באירועים בירושלים המזרחית. בעימותים קשים ברחבי ירושלים שהתפתחו אחרי התפילה ביום שישי, 21 ביולי, נהרגו מוחמד מחמוד שרף מראס אל-עמוד, מוחמד חסן אבו ג'נאם מא-טור, ומוחמד לאפי מאבו דיס הסמוכה לירושלים.

ר' ג'קי חורי "הפלסטינים: 14 פצועים בהם אחד קשה בעימותים עם שוטרים בהר הבית" "הארץ" 18.7.2017

www.haaretz.co.il/news/politics/1.4275110

ניר חסון, ג'קי חורי, יותם ברגר, גילי כהן, ברק רביד ויניב קובוביץ "שלושה פלסטינים נהרגו בעימותים במזרח ירושלים ובגדה" "הארץ" 21.7.2017

www.haaretz.co.il/news/politics/LIVE-1.4279562/704274984

העתקי הידיעות מצורפים ומסומנים ע/1.

3. בעקבות האירועים הגיעו לעיר העתיקה מאות עיתונאים וצלמים ישראלים, פלסטינים וזרים. אנשי ונשות התקשורת נתקלו שוב ושוב בהגבלות תנועה שהטילה עליהם המשטרה – זאת אף בשעה שתיירים ואזרחים ישראלים-יהודים הורשו להיכנס באופן חופשי לאזור (גם מתושבים ומאזרחים פלסטינים נמנעה הכניסה ללא

כל סמכות ובאופן מפלה, גורף ופוגעני. אך בשל הצורך במיקוד עתירה זו היא אינה עוסקת גם בהגבלת כניסתם של פלסטינים לעיר העתיקה. העותרת בוחנת את צעדיה בעניין).

4. מניעת כניסה ותנועה של עיתונאים התבצעה לא רק בזמנים בהם התרחשו עימותים, אלא אף בזמנים בהם לא התרחשו אירועים מיוחדים. ההגבלות שהוטלו פגעו קשות ביכולתם של העיתונאים לסקר את האירועים, והם לוו לא פעם באיומים ואף באלימות. לדברי העיתונאים, נאמר להם כי ההנחיה שקיבלו השוטרים בשטח היתה להגביל את תנועת העיתונאים ולדחוק אותם לאזורים מרוחקים כדי למנוע סיקור תקשורתי. משום כך, כאמור, הותרה כניסתם של מבקרים אחרים כל עוד הם לא זוהו כעיתונאים.

ר' יותם ברגר "המשטרה מנעה מעיתונאים להיכנס לחלקים בעיר העתיקה" "הארץ", 23.7.2017

העתק הידיעה מצורף ומסומן ע/2.

5. העיתונאי יותם ברגר מעיתון "הארץ" מספר בתצהיר המצורף לעתירה אודות אירוע בו סולק באלימות מהעיר העתיקה:

"ביום ראשון 23/7/2017 בסביבות השעה 10:00 בבוקר הגעתי לשער האריות, שם פגשתי את הצלם של עיתון הארץ. התחלנו להתקדם לעבר העיר העתיקה. בשער חסם את דרכנו קצין מג"ב וטען בפנינו שהכניסה לעיתונאים לרחבה שאחרי שער האריות אסורה. באותה עת היו שם כמה עשרות מתפללים ובחוץ לא קרה דבר, כל ההתרחשות היתה שם. שאלתי את הקצין למה הוא לא נותן לנו לעבור. הוא ענה שזו הוראה של הממ"ר, והתכוון לממ"ר דוד. התווכחנו איתו, ואחרי כמה דקות של דין ודברים הוא אפשר לנו להכנס למרחק של כמה מטרים מהשער, המיקום שהציע הקצין נראה לנו סביר אז נכנסנו. עמדנו במגרש חניה, אני שוחחתי עם אנשים שהיו במגרש, ראיינתי אותם לכתבה, הצלם ניסה לצלם את מה שקורה באזור של התפילה. הוא עמד רחוק יחסית מכל ההתרחשות ושיחק עם הזום כדי לצלם היטב. בשלב מסויים הצטרף אלינו צלם נוסף.

לאחר שהצלם הצטרף הגיעו 4-5 שוטרים וביקשו תעודות. הראנו להם תעודות, הם אמרו שאסור לעיתונאים להיות במקום שאנחנו עומדים. הם לקחו את התעודות שלנו, חזרו אחרי כמה דקות והורו לנו לעזוב מבלי שהחזירו לנו את התעודות. באותה העת היה שקט לגמרי, כמה עשרות אנשים שעסקו בעניינים: התפללו ואכלו, לא היתה אפילו הפגנה. התווכחנו עם השוטרים. אמרתי לשוטר שאין חוק שמאפשר לו להרחיק רק עיתונאים, אמרתי שאם הוא רוצה הוא יכול לעצור אותי, שאין לו איך להצדיק את זה בבית משפט. בשלב הזה אחד השוטרים נצמד אלי חזה אל חזה והתחיל לדחוף אותי אחורה. הוא דחף אותי כ-20-30 מטר עד לרחוב הראשי של העיר העתיקה. ברחוב הצטרף אליו קצין מג"ב, שהוא הקצין שאישר לנו להיכנס בשער. הקצין תפס אותי בכתף בזמן שהשוטר שדחף אותי תפס את ידי ועיקם אותה לאחור בתנוחה מכאיבה. יחד הם גררו אותי החוצה. אמרתי לו שהוא מכופף לי את היד. הוא אמר לי שהוא יודע שהוא מכופף לי היד. אמרתי לו שאין לו סמכות להוציא אותי והוא אמר לי: 'מה אתה משחק אותה מבין במשפטים'. בזמן שגררו אותי החוצה המשיכו להיכנס דרך אותו השער תיירים באופן חופשי. בשלב הזה הצלם השלישי, שעמד מאחורי, צילם את האירוע. באחת התמונות ניתן לראות בבירור איך אני נגרר החוצה בדיוק בזמן שתיירת נכנסת מאותו השער."

העתק תצהירו של מר יותם ברגר מצ"ב ומסומן ע/3.

6. כתבת הטלוויזיה דאליה נמרי מן הערוץ "רוסיה אליום" בערבית סיפרה בתצהירה :

"מתחילת האירועים מנעה המשטרה מהעיתונאים להיכנס לתוך העיר העתיקה, בעיקר בשער האריות ובשטח רחבת אלג'זאלי. לפעמים הרשו לנו להיכנס למספר דקות ואז הוציאו אותנו החוצה. כאשר איפשרו לנו להיכנס פנימה לסיקור אסרו עלינו להציב סטאנד למצלמה והתירו רק להשתמש במצלמת כתף. הכניסה פנימה היתה בדרך כלל ל-5 דקות ורק כאשר קצין משטרה איפשר לנו. כמדומני זה היה ביום שני, 24.7.2017.

ביום שלישי האחרון, 25.7.2017, מנעה המשטרה מהעיתונאים להיכנס לעיר העתיקה מתחילת הכביש המוביל לשער האריות. גם כאשר הצגנו תעודת עיתונאי נמנעה מאתנו הכניסה.

ביום רביעי, 26.7.2017, לא אפשרו כלל לעיתונאים להיכנס מהכביש המוביל לשער האריות. כאשר הגיעו העיתונאים הישראלים הם התווכחו עם השוטרים, ואז אפשרו להם להיכנס ובעקבותם אפשרו גם לשאר העיתונאים שהיו במקום לעלות עד לשער האריות."

העתק תצהירה של גב' דאליה נמרי מצ"ב ומסומן ע/4.

7. גם עביר מבארק סלמאן, מפיקה ברשת CNN, מעידה כי נחסמה באותו המקום :

"באופן כללי מאז החלו האירועים האחרונים בעיר העתיקה, אוסרים על העיתונאים להיכנס או להתקרב לשער האריות, ומאפשרים לנו לעמוד אך ורק על הכביש לפני העליה לשער. לפעמים אנחנו מתווכחים איתם מציגים תעודות וזה לא משנה להם. באופן כללי הכניסה של העיתונאים לעיר העתיקה דרך שער האריות אינה אפשרית מאז פרוץ האירועים. אנחנו לא מתווכחים איתם לאן להיכנס לעמוד ונעתרים להם, כי הם אלימים מדי ומפחידים, ואין עם מי לדבר. התוצאה היא שאני מנועה מלבצע את העבודה על הצד הטוב ביותר."

העתק תצהירה של גב' עביר מבארק סלמאן מצ"ב ומסומן ע/5.

8. בנוסף על הגבלות התנועה שהוטלו על העיתונאים שבאו לסקר את האירועים, מספר עיתונאים נפגעו מאלימות חמורה של כוחות המשטרה כלפיהם. בין היתר: הצלם פאיז אבו רמילה הוכה על ידי שוטרים ועוכב לחקירה; העיתונאי עפיף עמירה מסוכנות הידיעות וופא נפגע מפגיעת כדור ספוג בחזהו; צלם סוכנות הידיעות פאל מדיה עלי דיואן נפגע מכדור ספוג ברגלו; הכתב מוחמד עליאן מהעיתון אל-קודס וצלמת שהיתה איתו נפגעו מרימוני הלם שנורו ישירות לעברם; והצלם סינאן אבו מיזר מסוכנות הידיעות רויטרס נפגע ממכת אלה של שוטר על ראשו ונזקק לתפרים. העיתונאי יותם ברגר העיד, כאמור, שכדי למנוע ממנו לסקר את האירועים קצין תפס אותו בכתפו בעוד שוטר מעקם את ידו לאחור, מודע לכלך שהדבר מכאיב, והשניים גוררים אותו אל מחוץ לעיר העתיקה (נספח ע/3).

9. גם דאליה נמרי מטלוויזיית "רוסיה אליום" בערבית מעידה על האלימות שחוותה (נספח ע/4):

"בשבת, 22.7.2017, רציתי לסקר את תפילת הערב והלילה. אחרי סיום תפילת הערב, בין השעה שמונה וחצי עד תשע, עמדנו ליד המחסום המשטרתי בשער האריות, והתחלתי לשדר בשידור חי. תוך כדי שידור התחילה המשטרה להשליך רימוני ההלם ולירות כדורי הספוג. כיוון שלידי עמדו מתפללים, והשוטרים התמקמו מאחוריי, התרחקתי מהנקודה שעמדתי בה. פתאום התנפלו עלינו שוטרים, ואחד מהם נתן לי מכת אלה בגב. הרגשתי שהגב שלי נשבר, בקושי נשמתי ונאנחתי מכאבים. כל זה תועד בשידור חי. לאחר מכן השוטרים בעטו בצלם ברגליו כדי שיתרחק. אחרי שהרביצו לי עוד דרשו שנתרחק מהמקום בצעקות ואיומים לשימוש בכוח. התגוננתי עם היד על הראש ואמרתי לשוטר באנגלית שלא ידחוף אותי. נשארנו במקומנו והשוטרים עברו אותנו והגיעו עד למתפללים.

לאחר מכן הגיע רכב עם מתז המים, והתחיל להשפריץ מים. עזבתי את המקום והתרחקתי ברגל לכיוון מוזיאון רוקפלר, בעודי משדרת. הכביש היה ריק, משום שאנשים ברחו בגלל ירי רימוני ההלם והגעת הרכב המתז. שוטר התקרב אליי ואמר לי תעלי למדרכה. הוא לא המתין לתגובתי ודחף אותי. נאלצתי להפסיק את הדיווח ושאלתי אותו האם לא אכפת לו שכל העולם רואים בשידור חי אך הוא מתנהג לעיתונאים."

10. מועצת העיתונות ונשיאתה, שופטת בית המשפט העליון (בדימוס) דליה דורנר, מחו על הגבלת העיתונאים, וזאת בעקבות מניעת כניסתם לעיר העתיקה של הכתב יותם ברגר והצלמים אמיל סלמן ואוליבייה פיטוסי. בהודעתה הדגישה המועצה, כי "יש להגן על זכות התקשורת להגיע לאזורי מתיחות בירושלים ובכל מקום בארץ ולסקר מקרוב את הנעשה ועל המשטרה לגלות לכך הבנה". המועצה הביעה את מחאתה החריפה "על הצרת צעדיהם של עיתונאים בשטחי סיקור בירושלים". עוד הדגישה המועצה כי "מן הראוי להבהיר למשטרת מחוז ירושלים כי תפקידו של העיתונאי מחייב חופש תנועה ונוכחות במוקדי האירועים. משטרה במדינה דמוקרטית מחויבת לשמור ככל הניתן על חופש זה."

ר' www.moaza.co.il/BRPortal/br/P102.jsp?arc=1911560

העתק פנייתה של מועצת העיתונות מצורפת ומסומנת ע/6.

11. בעקבות ריבוי אירועי האלימות נגד עיתונאים וצלמים וההפרעה לתפקודם פנה גם ארגון העיתונאים למשטרה בדרישה לקיים פגישה דחופה כדי למנוע את המשך הפגיעה בעיתונאים ובעבודתם. בנוסף, פנה הארגון למשטרה בעקבות מעצר סרק של צלם העיתונות פאיז אבו רמלה והאלימות שהופעלה כלפיו.

ר' goo.gl/B4Jt9h

העתק הודעת ארגון העיתונאים מצורפת ומסומנת ע/7.

12. גם ארגון העיתונאים הזרים בישראל פרסם הודעה, הקוראת לחסימת העיתונאים "סוג חדש של צנזורה", ודרש לשנות את ההחלטה באופן מיידי. בהודעתו הדגיש ארגון העיתונאים הזרים את מניעת הסיקור העיתונאי, את הפגיעה הפיזית בעיתונאים ואת העמדתם בכלל סכנה בעקבות מדיניות המשטרה.

ר' www.fpa.org.il/?categoryId=110629

העתק הודעת ארגון העיתונאים הזרים מצורפת ומסומנת ע/8.

13. ביום חמישי, 27.7.2017, פורסם סרטון המתעד שיחה של מפקד מחוז ירושלים, ניצב יורם הלוי, עם עיתונאים בעיר העתיקה, במהלכה הוא מסביר כי הטעם להגבלתם של עיתונאים הוא שנוכחות עיתונאים ונוכחות מצלמות יוצרות פרובוקציות. במילותיו: "...אתם נמצאים שם עם המצלמות... המצלמות עצמן, התגובות שלכם, הם אלה שמייצרים את הפרובוקציות. אנחנו ראינו את זה במהלך השבועות האחרונים, בימים האחרונים, במקום שהיתה מצלמה, אתם יכולים לא לקבל את זה, במקום שהיתה מצלמה, במקום שהם יכלו להביע את התגובה שלהם, במקום שיכלו לצעוק ושה יסודר החוצה, זה המקום שהייתם בו..."

את הסרטון אפשר למצוא בקישור: goo.gl/XaCwmy

14. בפגישה עם עיתונאים באותו יום התייחס גם מפכ"ל המשטרה, רב-ניצב רוני אלשיך, למניעת גישה לעיתונאים לעיר העתיקה בימים האחרונים: "השוטר אחראי על ביטחוננו של העיתונאי, כמו עם כל אחד אחר. הסיכון שעיתונאי לוקח צריך להיות סביר. אם אתם חושבים שההחלטה אינה סבירה... יש דוברות".

ר' יותם ברגר וברק רביד "ביטן תקף את התנהלות שב"כ סביב המגנומטרים: 'אמר פעם שלא יהיו מהומות?'"
"הארץ", 27.7.2017

www.haaretz.co.il/news/politics/.premium-1.4300025

העתק הידיעה מצורף ומסומן ע/9.

15. מפקד המחוז, אם כן, מחזיק בעמדה שיש להגביל סיקור עיתונאי משום שהוא מייצר "פרובוקציות", ומפכ"ל המשטרה גורס שאת התעצמות בעניין סבירות מדיניות זו יש להפנות לדוברות המשטרה. העותרת, בכל הכבוד, סבורה שבית המשפט הנכבד הוא הפורום המתאים לברר את סבירות המדיניות שקבעו ואוכפים פרנסי המשטרה בסוגיה החיונית כל כך של חופש העיתונות.

16. להשלמת התמונה יצויין, כי אין זו הפעם הראשונה שהמשיבה מונעת מעיתונאים ומצלמים לסקר אירועים בעיר העתיקה בירושלים, בעיקר כאשר מדובר באירועים נפוצים. כך היה גם באירועי "ריקוד הדגלים" ביום ירושלים בשנים 2014 ו-2015. הצבתם של עיתונאים במתחם קבוע ומגודר באירועי יום ירושלים מנעו מהם את הגישה הישירה והבלתי אמצעית לאירועים, ובנוסף הפכו אותם למטרה עבור מפגינים עוינים שהתנפלו עליהם והיכו אותם. הדמיון בתיאוריהם של העיתונאים מעיד כי זוהי מדיניות משטרת ירושלים בפועל. באירועים כאלה בעיר

העתיקה, בפרט אלה הנפיצים, שמטיבם ומטבעם מעוררים עניין ציבורי רב, מונעת המשטרה סיקור בשלל אמצעים – מחסימת דרכם של עיתונאים ועד שימוש באלימות נגדם.

ר' איתמר ב"ז "[דמם של הצלמים הותר](#)" "העין השביעית" 18.5.2015

וכן ר' יאיר טרצ'יצקי "[תופעה הולכת ומחמירה](#)" "העין השביעית", 19.5.2015

מיצוי הליכים

17. ביום 23.7.2017 פנתה העותרת למפקד מחוז ירושלים במשטרה בעקבות פרסומים על מניעת כניסה של עיתונאים לעיר העתיקה ועל התנכלות של שוטרים לעיתונאים ופגיעה בהם. העותרת דרשה שמפקד המחוז יורה לשוטרים שלא למנוע כניסת עיתונאים שחפצים להיכנס לתחומי העיר העתיקה וסביבותיה.

העתק פניית העותרת מיום 23.7.2017 מצורף ומסומן ע/10.

18. שלושה ימים לאחר מכן, בעקבות פרסומים נוספים בעניין מדיניות המשיבה, פנתה העותרת שנית, הפעם ליועצת המשפטית של המשטרה. בפניה ציינה העותרת כי בשל הצטברות המקרים הללו יש להבהיר כי למשטרה אין סמכות למנוע כניסתם של עיתונאים לתחומי העיר העתיקה, וכי המשטרה אינה רשאית לנצל את הכוח שבידיה ולפעול באלימות למניעת סיקור עיתונאי.

העתק פניית העותרת מיום 26.7.2017, מצורף ומסומן ע/11.

19. הפניות לא נענו.

מכאן העתירה.

המסגרת הנורמטיבית

חופש הביטוי והזכות הציבור לדעת

20. חופש הביטוי ונגזרתו חופש העיתונות הוכרו מראשית ימי בית משפט נכבד זה כזכויות העומדות בבסיס שיטת המשטר הדמוקרטית (בג"ץ 73/53 [חברת "קול העם" בע"מ נ' שר הפנים](#), פ"ד ז 871, 878 (1953)). קיומו של משטר דמוקרטי תלוי במידה רבה בחופש הביטוי. אחד מתפקידיה הייחודיים והחשובים ביותר של העיתונות הוא ביקורת על השלטון, ונוכחותם של עיתונאים וסיקור מהמקום בו מתרחשים האירועים החדשותיים הוא קריטי למילוי תפקיד התקשורת. לא בכדי מדד חופש העיתונות, המביא בחשבון, בין היתר, את עצמאותם של כלי התקשורת, נגישותם של עיתונאים למקורות סיקור, הסכנות הנשקפות לצוותי תקשורת בעת מילוי

תפקידם, ויכולתם לפרסם באופן חופשי את ממצאיהם, הוא מן המדדים המרכזיים להערכת משטריהן של מדינות ברחבי העולם (ר', למשל, את מדד חופש העיתונות, שעורך מדי שנה ארגון "עיתונאים ללא גבולות": <https://rsf.org/en/world-press-freedom-index>. סקירה שנתית של זכויות האדם במדינות העולם השונות, ובתוך כך של חופש העיתונות, עורכת גם מחלקת המדינה האמריקאית. סקירות עולמיות נוספות עורכים מעת לעת ארגון אמנסטי אינטרנשיונל וארגון "משמר זכויות האדם" (Human Rights Watch)).

21. חופש הביטוי וזכות הציבור לדעת כרוכים זה בזה. גישתו של הציבור למקורות מידע שונים מהווה תנאי הכרחי למימושו של חופש ביטוי. כדברי השופט מצא :

"זכות הציבור לדעת הינה אחד מנגזריו המרכזיים והחשובים של חופש הביטוי, שכמאמרו של השופט אגרנט [...] מהווה 'זכות עילאית' בשיטתנו. אכן, בלא היכולת להחליף ידיעות, להפיץ ידיעות ולקבלן, אין חופש הביטוי יכול להתממש [...] וכשם שהשמירה על חופש הביטוי מהווה ערובה ראשונה במעלה לקיומו של התהליך הדמוקרטי ולהבטחתן של זכויות יסוד אחרות [...] כך אף כיבוד של זכות הציבור לדעת מהווה תנאי להגשמתו של חופש הביטוי." (בג"ץ 5771/93 **ציטרין נ' שר המשפטים**, פ"ד מח(1) 661, 673 (1993)).

22. לזכות הציבור לדעת קשר אדוק גם למימוש זכותו של האזרח לקחת חלק בחברה הדמוקרטית. הגישה למידע חופשי שמספקת התקשורת היא שמאפשרת לאזרחים לגבש דעה על המתרחש סביבם. דעה זו מתעצבת לכדי תפיסת עולם ועמדה פוליטית, המוצאת את ביטויה בסופו של יום בבחירות לכנסת :

"עיקרון כללי חשוב [הוא...] זכות האזרח להפיץ ולקבל ידיעות על המתרחש סביבו, בתוך גבולות המדינה, בה הוא חי, ומחוצה לה. זכות זו קשורה קשר אמיץ עם הזכות לחופש הביטוי, ומשום כך שייכת גם היא לאותן זכויות יסוד 'שאינן כתובות על ספר', אלא הן נובעות במישרין מאופיה של מדינתנו כמדינה דמוקרטית השוחרת חופש. [...] כדי שהאזרח יוכל ליהנות מחירותו להחליף דעות, דרושה לו גם החירות להחליף ידיעות ולגשת ללא מעצור למקורות האינפורמציה שברצון אזרחים אחרים לספק לו, כל עוד אין בכך נזק לאינטרסים חיוניים אחרים של המדינה או של הפרט. רק בדרך זו הוא יכול ליצור לעצמו דעה עצמאית ככל האפשר על אותן שאלות העומדות ברומו של עולם החברה והמדינה, שההכרעה עליהן נתונה בסופו של דבר בידי, בתוקף זכותו לבחור את מוסדות המדינה." (בג"ץ 243/62 **אולפני הסרטה בישראל בע"מ נ' גרי והמועצה לביקורת סרטים ומחזות**, **משרד הפנים**, פ"ד לז(1) 2407, 2415 (1962)).

23. בית המשפט הנכבד עמד על הקשר ההדוק שבין מידע המסופק על ידי התקשורת לבין מימוש חופש הביטוי ועיצוב הדעה :

"חירות הביטוי היא, למעשה, שם קוד ל'אגד של זכויות' [...]. 'להגשמת חירות זו דרושות זכויות נוספות המאפשרות לאזרח לבטא את דעותיו, ואשר בלעדיהן הופך חופש הביטוי לאות מתה' [...]. אחת מן הזכויות המרכזיות הנגזרות מחופש הביטוי היא הזכות לדעת ולהיחשף למידע. אין לכם חופש ביטוי בלא זכות לדעת, ואין לכם זכות לדעת בלא חופש מידע. כדברי הנשיא ברק, ללא מידע אין דעה, בלא דעה אין ביטוי, ללא ביטוי אין שכנוע, ללא שכנוע אין התמודדות, ובאין התמודדות קיים

חשש שהאמת לא תצא לאור [...]'. 'בהיעדר אמצעים נאותים לאיסוף מידע נפגע מימוש עקרון חופש הביטוי'. " (עע"מ 6013/04 **מדינת ישראל, משרד התחבורה נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ**, פ"ד ס(4) 60, 73 (2006)).

וכן :

"העיתונות היא גם זרועו הארוכה של הציבור, המופעלת לצורך איסוף המידע שידיעתו ופרסומו חיוניים לציבור, לצורך קיום משטר חברתי מתוקן, חירות ביטוי וממשל תקין [...]. כלי התקשורת הם גורמים המסייעים בעיצוב דעתו של האזרח ומאפשרים לו שקילה ובחירה חופשיות, תוך ידיעה של המתהווה ותוך יכולת להעריך טיבו וטבעו של כל אירוע, כל הצעה וכל דבר ביקורת". " (ב"ש 298/86 **ציטרין נ' בית הדין המשמעתי של לשכת ערכי הדין במחוז תל-אביב**, פ"ד מא(2) 337, 358 (1987)).

וראו גם : בג"ץ 372/84 **קלופפר-נווה נ' שר החינוך והתרבות**, פ"ד לח(3) 233, 238-239 (1984); דנ"א 2121/12 **פלוגי נ' דיין אורבך** (פסק דין מיום 18.9.2014); גיא פסח "הבסיס העיוני של עיקרון חופש הביטוי ומעמדה המשפטי של העיתונות" **משפטים** לא(4) תשס"א 895.

למשטרה אין סמכות למנוע מעיתונאים בלבד להתקרב לאזורים מסוימים כדי למנוע סיקור

24. על מנת לפגוע בזכויות יסוד אלה על המשטרה להחזיק בסמכות מפורשת שהוענקה לה בחוק. יגענו ולא מצאנו הסמכה לפרקטיקה אותה מפעילה המשיבה – מניעת כניסה של עיתונאים וצלמים בלבד לאזור מסוים, ללא סגירת השטח לכלל האוכלוסייה, ועת תיירים ואזרחים יהודים יכולים להכנס באופן חופשי. בהעדר הסמכה מפורשת בחוק מדיניות זו אינה חוקית :

"העקרון בדבר חוקיות המינהל, המבוסס מימים ימימה בשיטתנו המשפטית, קובע כי אין לרשות מינהלית (ולעניין זה גם שוטר בודד הוא רשות מינהלית) אלא אותן סמכויות הקבועות בחוק ואין היא רשאית לפעול בלא הסמכה כזו [...]. חשיבותו של עקרון חוקיות המינהל מקבלת משנה תוקף כאשר מדובר בסמכויות המתירות לרשות המינהלית לפגוע בזכויות אדם מוגנות, ובוודאי כך כאשר מדובר בסמכויותיו של שוטר הרשאי במסגרת סמכויותיו ובנסיבות המתאימות לפגוע בזכויות הבסיסיות ביותר של אדם [...].

עקרון חוקיות המינהל בא לידי ביטוי גם בתנאי פסקת ההגבלה בסעיף 8 לחוק יסוד : כבוד האדם וחירותו הקובעת כי אחד התנאים לחוקתיותה של פגיעה בזכות אדם המוגנת בחוק היסוד (כגון הזכות לפרטיות) היא כי הפגיעה נעשית "בחוק... או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו". על מהותה של דרישת ההסמכה המפורשת עמדתי בבג"ץ 10203/03 **"המפקד הלאומי" בע"מ נ' היועץ המשפטי לממשלה** (טרם פורסם, 20.8.2008), ובדנג"ץ 9411/00 **ארקו תעשיות חשמל בע"מ נ' ראש עיריית ראשון לציון** (טרם פורסם, 19.10.2009) [...]. כבר נקבע בפסיקתנו כי כאשר נבחנת התקיימות דרישת ההסמכה המפורשת לגבי הפעלת סמכות מסוימת הכרוכה בפגיעה בזכויות אדם, נדרשת התחשבות בשיקולים שונים, ובהם מהות הזכות הנפגעת, עוצמת הפגיעה בזכות ומיחות הרשות הפוגעת (ראו דנג"ץ 9411/00 הנ"ל, פסקה 11 לפסק דיני). בהקשר זה ציינתי בבג"ץ 10203/03 הנ"ל כי :

'ככל שהזכות הנפגעת קשורה בקשר ענייני הדוק לכבוד האדם ולחירותו והיא בעלת חשיבות חברתית גבוהה וככל שעוצמת הפגיעה בזכות רבה ומקיפה, כך נפרש ביתר קפדנות את דרישת 'ההסמכה המפורשת' בנסיבותיו של המקרה הקונקרטי. בהתאם לכך, בנסיבות בהן מדובר בזכות יסוד מרכזית שעוצמת הפגיעה בה גבוהה, תידרש הרשאה ברורה בחוק המסמיך הקובעת אמות-מידה כלליות למאפיינים המהותיים של הפגיעה המותרת באמצעות חקיקת-משנה. רמת הפרטנות של ההסמכה הנדרשת תיגזר מעוצמת הפגיעה בזכות המוגנת, ממהות העניין ומהקשר הדברים' (ראו שם, פסקה 12 לחוות דעת).'' (רע"פ 10141/09 **בן חיים נ' מדינת ישראל**, פ"ד סה(3) 305, 336-337 (2012)).

25. אם כן, סמכות להגביל כך את חופש הביטוי ולפגוע בזכותו של הציבור לדעת על הנעשה בעיר העתיקה בירושלים אינה יכולה להיקבע אלא בחקיקה. סמכויותיה הכלליות של המשטרה בסעיפים 3 ו-4א לפקודת המשטרה [נוסח חדש], תשל"א-1971, ובכללן ההוראות בדבר שמירה על הסדר הציבורי, אינן כוללות הסכמה מפורשת למניעת סיקור תקשורתית ולפגיעה גורפת שכזו בחופש הביטוי. אך לפני ימים ספורים נדרש בית משפט נכבד זה לפרשנות הוראות פקודת המשטרה, שהמשיבה סברה כי הן מקנות לה סמכות להחזיק בידיה את גופות המעורבים בפגוע בהר הבית, ולמנוע את העברתן לידי בני המשפחות. בית המשפט הנכבד פסק, כי הוראותיה הכלליות של פקודת המשטרה אינן כוללות הסמכה מפורשת לפגיעה שכזו בזכויות אדם:

6'' סעיף 3 לפקודת המשטרה אינו אלא סעיף כללי המגדיר את תפקידי המשטרה וקובע כי עליה לעסוק "במניעת עבירות ובגילויין, בתפיסת עבריינים ובתביעתם לדין, בשמירתם הבטוחה של אסירים, ובקיום הסדר הציבורי ובטחון הנפש והרכוש". אין בו מקור הסמכה עצמאי.

7. אכן, בשונה מכך, סעיף 4א לפקודת המשטרה כולל רשימת סמכויות המוקנות לשוטרים. אולם, אף בו לא מוקנית סמכות להימנע מהעברת גופות לצורך קבורה, מעבר להסדרים הקבועים בדין. [...]

8. עמדת המשטרה היא שסעיף זה המכוון לעשיית 'כל פעולה הדרושה באופן חיוני, ולהשתמש בכוח סביר כלפי אדם או רכוש לצורך פעולה כאמור' חל על 'כל פעולה', ובכלל זה הימנעות ממסירת גופות לקבורה.

9. עמדה זו של המשטרה אינה מתיישבת עם הדרישה להסמכה 'מפורשת' בכל הנוגע לפעולה הפוגעת בזכויות יסוד. בענייננו, מספר זכויות יסוד עומדות על כף המאזניים, ובראשן כבוד האדם.

10. הדרישה להסמכה מפורשת לצורך פגיעה בזכויות יסוד היא מחויבת המציאות כיום לפי חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. עם זאת, למעשה, אין מדובר בחידוש. כבר בשנותיו הראשונות של בית משפט זה הוא נמנע באופן ברור מהכרה בסמכויות עזר שכרוכות בפגיעה בזכויות אדם (ראו למשל: ע"פ 40/58 **היועץ המשפטי נ' זיאד**, פ"ד יב 1358 (1958)). אין צריך לומר שדרישה זו חזרה ואומצה מאז בהקשרים רבים אחרים, לרבות כאלה של אכיפת חוק (ראו למשל בג"ץ 6824/07 **מנאע נ' רשות המסים**, פ"ד סד(2) 479 (2010)). הדברים מקבלים משנה תוקף בשים לב לכך שסעיף 4א לפקודת המשטרה מקנה את הסמכות לכל 'שוטר', וממילא אין מקום להנחה שהמחוקק בחר להקנות סמכות כה רחבה בידי של כל שוטר. (בג"ץ 5887/17 **ג'בארין נ' משטרת ישראל** (פסק דין מיום 25.7.2017)).

26. למעלה מן הצורך יצויין, כי אפילו היתה למשטרה סמכות להגביל כניסת עיתונאים לעיר העתיקה (ולא היא) הרי שלצורך קבלת החלטה סבירה ומידתית היה על הגורם המחליט לאזן בין עוצמת הפגיעה בזכויות יסוד לבין אינטרסים אחרים. מפקד מחוז ירושלים העיד שבבסיס ההחלטה עומד חשש מתסיסה אפשרית שתגרום נוכחות של כלי התקשורת. הדברים מלמדים מעצמם על היעדר איזון וחוסר הבנה של תפקידה של התקשורת בחברה דמוקרטית. למול ספקולציות ואמונות בדבר תסיסה שגורמים אמצעי התקשורת בכללותם עומדת פגיעה קשה, ממשית ומוחשית בחופש הביטוי ובזכות הציבור לדעת. עוד יש לשים לב לכך, שאין קשר רציונאלי בין התכלית שמבקשת המשטרה להשיג לבין האמצעי בו היא נוקטת, שכן בעוד התקשורת המקצועית מוגבלת באפשרותה לתעד, לסקר ולדווח, אזרחים יהודים ותיירים הנושאים טלפונים חכמים ומצלמות נכנסים לעיר העתיקה באין מפריע, מתעדים ומשתפים ברשת האינטרנט בדרכים חלופיות, שאמינותן לא פעם מפוקפקת, ללא מחויבות לעקרונות מקצועיים ואתיים.

27. לא למותר להוסיף, כי קשה להשתחרר מן הרושם שמניעת הסיקור תקשורתי, וההתנכלות האלימה לעיתונאים, הונעו לא רק מחשש מהתססה אלא אף משיקולים זרים של מניעת ביקורת ציבורית על התנהלות המשטרה ומקבלי ההחלטות. שיקולים שכאלה מקומם לא יכירם. יתרה מזו, אפילו היתה למשיבה סמכות להגביל סיקור עיתונאי, הרי שהאופן האלים שבו בחרה ליישם את מדיניותה אינה יכולה לעמוד. על המשיבה להקפיד להנחות את שוטריה לנהוג בריסון ולהקפיד בכבודם של הבאים עימם במגע.

אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו על תנאי כמבוקש לאחר קבלת תשובת המשיבה לעשותו למוחלט.

30 ביולי 2017

רוני פלי, עו"ד

נסרין עליאן, עו"ד

ב"כ העותרת